

ignorat. « Et quia ipsum principium omnium rerum, quod est Deus, 01
qui et beatitudo vera, sompniando cognoscitur et difficulter ad ipsum
pervenitur, quia intellectus noster habet se ad ipsum sicut oculus
noctue ad lumen solis, ex 2° Metaphisice.⁸ Et dicit Boecius ubi supra,
100v^a prosa III: » Vos⁹ quoque, o/terrena animalia, tenui licet ymagine vestrum 05
tamen principium sompniatis verumque illum beatitudinis finem licet
minime perspicaci, qualicumque tamen congitione prospicitis, eo quod
C 97r vos ad verum bonum naturalis adducit intencio et ab eodem / multiplex
M 110v error abducit. « Unde Alanus in Anticlaudio: /

» Difficilis¹⁰ accessus ad hanc, facilisque recessus; 10
accessus paucis, casus patet omnibus, in quam
vix aliquis transire valet, valet omnis ab illa
declinare via, que paucis pervia, multis
clauditur, arta nimis intranti, larga ruine. «

Ideo contendere nos oportet cum carne mundoque, dyabulo, per 15
angustam portam intrare, insuper querere, pulsare et petere verum
bonum. » Omnis¹¹ enim, qui petit, accipit, et qui querit, invenit,
et pulsanti aperietur. « Ad quod diligenter faciendum inducit verbum
thematis nostri, cum dicitur » querite «.

Et quia ego homo fragilis, ligwa inpeditus, moribus inconpositus, neque 20
sciencia ornatus, sed peccatis involutus — » in iniquitatibus¹² enim
conceptus sum et in peccatis concepit me mater mea «, Psalmo L, cupiens
inmaculata et casta Domini tractare eloquia, non inmerito terrent et
redarguunt me plurima et diversa Scripture verba (quia peccatori dixit
100v^a Deus » quare¹³ tu enarras iusticias meas / et assumis testamentum/meum 25
C 97v per os tuum? Tu vero odisti disciplinam et proiecasti sermones meos
retrorsum «, Psalmo XLIX°, » nec¹⁴ speciosa laus est in ore peccatoris «,
Ecclesiastici X) pariter et exempla (quia Moyses eloquens non fuit et
tamen a Domino missus, Exodi III¹⁵, Ysaïas labia munda non habuit
et tamen Dominum exercituum vidit, Ysaïe VI¹⁶, Ieremias loqui 30
nescivit, quem tamen Dominus in utero matris sanctificavit, Ieremie I¹⁷).
Quid ergo faciam, ignoro, quoniam » dolor¹⁸ meus renovatus est «,
Psalmo XXXVIII. Quomodo laudare possum nomen Domini, nisi
piissimus Pater misericordiarum, Deus tocus consolacionis, mittere
dignetur unum de seraphym cum calculo de altari, tangens os meum 35
et labia mea, ut auferatur iniquitas mea et peccatum meum Ysaïe VI¹⁹,
dicensque » ecce²⁰, dedi verba mea in ore tuo « Ieremie primo, qui » dum²¹
aperit manum suam, inplet omne animal benedictione « Psalmo XLVIII.

Michi ergo assistere dignetur, ut non loquar nunc et semper ex inten-
cione nisi sibi placita, michi salubria proximique edificatoria cum spiritu 40

04 ex 2° Metaphisice: hec 2° Metaphisice M — 05 Vos quoque: Vos, que U —
animalia: aliena M — tenui: renui U — 07 perspicaci em. sec. Weinberg: prospicacitati
UCM — congitione: congrogacione M: cogitacione Weinberg — 08 vos ad: vos et
ad UC — naturalis: naturaliter U — 09 in Anticlaudio: in Anteclaudio U — 14
intranti: virtuti MPL — 17 invenit, et pulsanti aperietur: invenit etc. C — 19
querite: querite etc. C — 26 meos om. U — 30 Dominum exercituum: exercituum
Dominum C — 35 seraphym: seraphin CM

01 contrito et trementi sermones eius, ut si contingeret, quod / absit, C 98r
ex ignorancia, infirmitate vel quocunque alio defectu, quibus ego miser
plenus sum intus et extra, / me loqui aliqua merito et racionabiliter 101r^a
piarum aurium offensiva piarumque mencium Deum diligencium et
05 legem eius immaculatam verbo et facto circumscriptis²² invidie ranco-
risque stimulis, fraterna caritas libere valeat emendare, cuius correccioni
nunc et deinceps semper me suppono et paratus esse volo emendare
adinstar Augustini, qui dicit XXVIII q. III Si habes: » Senex²³ enim
a iuvene et episcopus tot annorum a collega necdum anniculo paratus
10 sum doceri. Quomodo possum vel Deo vel hominibus iustam reddere
racionem? « Et merito, cum Dominus et magister omnium, qui sine
peccato fuit, accusandi licenciam uni Iudeo sceleratissimo dedit, cum
dixit: » Si²⁴ male locutus sum, testimonium perhibe de malo, si autem
bene, / cur me cedis? «, Iohannis XVIII. Et Extra De symonia, Si M 111r
15 Dominus, et in glossa²⁵. Alias stultus esse convincitur, ut XXII di.
De Constantinopolitana, ubi inquit Gregorius: » Et²⁶ ego minores meos,
quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus enim est,
qui in eo primum se estimat, ut bona, que videat, discere contempnat. «
Qui enim bono consilio/non acquiescit, amittere debet dignitatem exemplo 101r^b
20 Roboam, qui senioribus non credidit, ut 3ⁱⁱ Regum XII, 2ⁱ Paralipo-
menon VI, et VII q. I Denique, » vel²⁷ adinstar uxoris Loth, / que conversa C 98v
in statuam salis «, Genesis XIX²⁸ et LXXXIII di. Pervenit in glossa
penultima.²⁹ Et dicit lex, quod ea firmitate utantur, » qui³⁰ consilio
geruntur «, ut C De repudiis, lege III. Illis autem non obstantibus
25 protestacionibus timeo oblatrantes, quos excecavit malicia invidie,
multos fore, nec aput illos prodesse, sicut nec profuerunt Cristo, cum
dixit » ego³¹ testimonium de me ipso non perhibeo «, et iterum » scruta-
mini³² Scripturas, « et sequitur » si³³ crederetis Moysi, crederetis forsitan
et michi « Iohannis V in fine, et iterum » si³⁴ michi non vultis credere,
30 operibus credite « Iohannis X. Et Iohannis VII: » Mea³⁵ doctrina non
est mea, sed eius, qui misit me «, et iterum » si³⁶ male locutus sum «,
ut supra.

Omnes huiusmodi protestaciones sive submissiones quoad malos non
profuerunt, sed turpissima morte ipsum condempnaverunt. Sic apostolos
35 sanctosque omnes usque nunc et ultra factis vel verbis trucidaverunt
et trucidabunt. Propter huiusmodi tamen veritas non est tacenda,
dummodo sint boni, qui acceptant, ne / in animabus ex taciturnitate 101v^a
pereant, quia » mayus³⁷ peccatum est, si una anima per peccatum
infidelitatis pereat, quam si innumerabilium martirum corpora pro ea
40 trucidarentur «, ut XXVIII q. III Si habes in glossa. » Detrahentibus^{38, 39}

04 piarum aurium: piorum aurium U — 06 cuius: huius M — correccioni: correccione
M — 08 q. III: q. I CM — 09 necdum anniculo om. U — 15 in glossa: in om. U —
stultus esse: stultus esset M — 16 De Constantinopolitana: De Constantino-
politano C — 17 imitari: imitare U — 18 primum se estimat: illum se estimat C —
20 ut 3ⁱⁱ Regum XII: ut ut eciam XII U — 21 VII: septimo U — 23 qui consilio:
que consilio M — 24 Illis autem: Illis tamen C — 25 excecavit: excecabit M —
malicia invidie — invidia malicie M — 29 si... credite om. M — 30 Iohannis X:
Et Iohannis X U — 36 et trucidabunt om. U — 38 pereant: pereunt M — pec-
tum est: est peccatum C — 39 pro ea: per ea M: pro eo Glossa

C 99r igitur non/resisto, sed ,velud⁴⁰ agnus coram tondente non aperiam 01
os meum', *Ysaie LIII et De pen. di. II Si enim inquit⁴¹ ad finem prime*
columpne. Ascribitur⁴² ergo insufficientie mee, quidquid in me reprehend-
endum existit; me tamen reddant in hiis aliquantulum excusatum con-
gnoscente veritatis affectus et amor, quem corde gero fixum ad studium 05
et studentes michique fratres, ut spero, Christi sacerdotes, a quibus
attrahor, licet ad id insufficientissimum me cognoscam. « *Ad hoc*
Iohannes Andree in Prohemio VI in Apparatu suo. Superiores autem
nostros ac in omni bono preceptores petimus, quatinus nos adiuvent,
consciencias nostras informando | et in veritate Christi Iesu dirigendo. | 10

De quibus igitur dicere | nunc propono, || non possum perficere | absque
summo dono, || cur vestram presenciam | continue | inploro, || istorum
obedienciam | cordintime | exoro, || ut ad Patrem gracie | mecum acced-
atis || atque venam venie, | viam veritatis || rogantes devotissime,
ut michi peccatori dignetur succurrere dono meliori Patris potenciam | no- 15
bis inpetrando, || Filii sapienciam | continue || dona/ndo, Spiritus sancti
M 111v graciā / || sedule rogando || michi ad loquendum, | ut Deus laudetur, ||
vobis ad audiendum, | ut inde glorificetur. || Sic ergo orabitis »Pater
noster, qui es in celis.«

Et dicit Seneca: »Nulli⁴³ preclusa est via sapiencie, omnibus patet, 20
omnes invitāt, omnes homines admittit, non eligit domum neque censum,
sed nudo homine contenta est.« *Et quia innata est nobis via procedendi*
ex nobis magis notis ad minus nota I Physicorum I, 1^a et 2^a De anima⁴⁴,
C 99v bona autem exteriora sunt nobis nociora, | *ideo Boecius De consolacione*
metro primo libro III⁴⁵ ad querendum et cognoscendum veram beatitu- 25
dinem proponit nobis exemplum reale de volente seminare bonum
agrum, quomodo oporteat prius extirpare nocivas herbas, ut ager bene
fructificet; similiter volens querere et cognoscere veritatem oportet
prius extirpare falsitatem. Unde Apostolus »expurgate⁴⁶ vetus ferment-
tum« etc. Alias intus existens prohibet extraneum. Sunt ergo prius 30
extirpanda vicia, et postea virtutes inserende. Unde:

»Spinis et⁴⁷ tribulis purgare novalia debet
qui serit, ut semen fructificare / queat.«

Volens igitur cognoscere verum dirigat rationem et intellectum
ad ipsam rem et ad rerum proprietates, et si aliquid congoverit, ex hiis 35
non statim iudicet, sed in se revertatur deliberando an ita sit vel non.
Sine enim deliberacione non est iudicandum. Sicut enim sanitas causatur
quandoque a principio intrinseco tantum, sicut a corde, quandoque

04 existit: existat C — me: ne *Ioannes Andree* — me... veritatis: me
tamen reddent in hiis aliquantulum excusatum cognoscende veritatis M: me tamen
aliquantulum reddat excusatum cognoscende veritatis U — 09 ac om. U — 11 dicere
nunc: nunc dicere C — 19 in celis: in celis, sanctificetur M: Pater noster etc.
C — 20 Et dicit: Dicit M — 21 domum: donum U — 23 Physicorum... anima: 1
Physicorum et 2° De anima C — 24 De consolacione: De consolacione philo-
sophie C: in M om. — 26 seminare: in C supra lineam serere — 32 versus in U
tantum designantur — 37 causatur quandoque: quandoque causatur C

01 a principio extrinseco et interiori, puta a medico, sed nunquam causatur
a principio exteriori sine interiori, sic sciencia quandoque acquiritur
a principio interiori, puta ab intellectu agente, sicut patet in habentibus
scienciam per invencionem, quandoque a principio exteriori et interiori
05 simul, puta ab intellectu agente et a doctore, nunquam autem acquiritur
a principio exteriori sine interiori, ut declarat *Boecius metro XI l. III⁴⁸*.
Et ibi vide, si placet.

Restat ergo querere diligenter in omnibus, ut veritatem inveniamus,
de quo est propositum verbum thematis, cum dicebatur »querite primum
10 regnum Dei et iusticiam eius«, vestris dileccionibus propositum. / C 100r

2^m thema

Licet, ut supra dictum est, nunquam acquiratur sciencia a principio
exteriori sine interiori, illud tamen adhuc secundum se est insufficiente
ad pertingendam veram sapienciam. Unde sapientes mundi reputati
15 sunt phylosophi, qui tamen ad veram sapienciam, que est Christus, non
attigerunt, | *secundum quod dicit Ieronymus in epistola ad Paulinum* 102r
et in quinto prologo Bible: »Hoc⁴⁹ doctus Plato nescivit, hoc Demostenes
eloquens ignoravit.« *Quia licet phylosophi Deum congoverint per*
effectus istos, ut dicit Apostolus Romanorum I »invisibilia⁵⁰ enim ipsius 20
a creatura mundi per ea que facta sunt, intellecta conspiciuntur«, ultra
istam autem congnicionem adhuc necessaria est ad salutem congnicio
supernaturalis, quam Deus dat homini disposito, sicut patet in Cornelio
Actuum X.⁵¹ Sicut enim corpori disposito et organizato per naturam
infunditur a Deo anima, quia secundum Augustinum⁵² anima a Deo creatur 25
et creando infunditur, sic talis supernaturalis congnicio homini disposito
infunditur. Et sicut / deficiente natura in organisacione predicta non M 112r
infunditur anima, sic homini indisposito noticia fidei denegatur. Qui
ergo de cognicione naturali Deo ingrati superbiunt, ex consequente
cecitatem mentis incurrunt et gravia peccata, propter que puniendi
sunt ex divina iusticia. Et hoc est, quod dicitur Romanorum I: »Quia⁵³ 30
cum Deum congnoissent, non sicut Deum glorificaverunt aut gracias
egerunt, sed evanuerunt in cogitacionibus suis, et obscuratum est
cor/insipiens eorum« (»scilicet⁵⁴ iusto Dei iudicio propter superbiam C 100v
eorum«). Et sequitur: »Dicentes⁵⁵ enim se esse sapientes« (»scilicet⁵⁶
*in temporalibus«) »stulti⁵⁵ facti sunt« (»scilicet⁵⁶ in spiritualibus«).
35 »Et⁵⁵ mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem ymaginis
corruptibilis hominis / et volucrum et quadrupedum et serpentum. 102v*

01 extrinseco... principio om. U — 02 sic: sicut U — 04 exteriori et interiori
interiori et exteriori C — 09 querite primum: primum querite M — 11 themata
per numeralia ordinalia designant C M tantum; scriptor U *lineis in margine appositis*
utilitur — 13 est insufficiente: et insufficiente M — 14 Unde... veram sapienciam om.
M — sapientes: sapiens U — 16 attigerunt: attingerunt CM — 17 et in quinto:
et om. U — 19 ut dicit: ut om. U — 20 mundi per... conspiciuntur: mundi etc.
U — ultra: multa U — 21 congnicionem: congregacionem M — congnicio: congnicio-
nes M — 22 in Cornelio: de Cornelio CM — 24 a Deo om. M — 25 talis: eadem
M — 26 in organisacione: in om. U — 27 non infunditur anima: non infunditur,
nam M — 28 ex consequente: et consequenti CM — 29 puniendi: pungendi M

Propter quod tradidit eos in desideria cordis eorum. « Ad hoc dicitur 01
Iohannis IX: » Si⁵⁷ enim ceci essetis, non haberetis peccatum; sed quia
dicitis videmus, peccatum vestrum manet. « Et quia sic » Deus⁵⁸ superbis
resistit, humilibus autem dat gratiam, ideo apostoli, quia humiles,
» hanc⁵⁹ sapienciam supernaturalem actigerunt et sic sapientiores 05
sapiencibus fuerunt. Sapiencia enim phariseorum fuit deorsum procedens
ex cognicione istorum sensibilium et ducens in amorem terrestrium,
propter quod dicitur terrena, animalis et dyabolica. Sapiencia autem
apostolorum fuit desursum descendens a Patre luminum, eorum mentibus
inpressa per Spiritum sanctum, propter quod pudica, pacifica, modesta, 10
bonis consenciens, plena misericordia et bonis fructibus. Et licet stulti
ac stolidi fuerunt a mundi sapientibus reputati, tamen fuerent sapientis-
simi. « *Hec Lira in prohemio super epistolas canonicales et Romanorum I*.
Ideo dicit *psalmista*: » Sapienciam⁶⁰ prestans parvulis, et *Salvator*
Mathei XI inquit: » Confiteor⁶¹ tibi, Pater, Domine celi et terre, quoniam 15
abscondisti hec a sapientibus et revelasti ea parvulis. « Et de isto magis
infra patebit in VIII themate.

C 101r Ad idem dicit *Linconienis* / *Primo posteriorum*: » Non⁶² / solum vox
102v^b doctoris interius sonans nec littera visa docet, sed hec duo monent et
excitant. « Verus autem doctor, qui mentem interius illuminat et veri-
tatem ostendit, quia secundum quod dicitur in *Prologo de regimine*
*principum*⁶³ Deus est, qui divicias sue sapiencie influit in animas
sapientum et studentibus tribuit gratiam cognoscendi, cui nichil est
difficile et sine quo nichil possibile est possidere. *Ideo dicitur Iacobi*
primo: » Omne⁶⁴ datum optimum et omne donum perfectum desursum 25
est, descendens « etc., et *Augustinus*: » Nemo⁶⁵ tam eruditus, nemo tam
doctus, qui superna illustracione non indigeat. « Et *Gregorius*: » Nisi⁶⁶
intus sit, qui doceat, in vanum ligwa doctoris laborat. « Et *Boecius*
De consolacione prosa XI l. 3^{ia} in fine inquit: » Invocandum⁶⁷, inquam,
rerum omnium Patrem, quo pretermisso nullum rite fundatur exordium », 30
et *Plato in Thimeo*: » In⁶⁸ omnibus enim, sive maximis, sive minimis,
divinum debet / inplorari auxilium. « Recurramus ergo ad summum
bonum omnem virtutem, omnem substanciam / et naturam excedens,
quod cuncta expectant, cum ipsum sit plene perfeccionis et nullius
103r^a egens, dicentes unanimiter / » Pater poster «. 35

Hoc autem scitote, quod » in⁶⁹ novissimis diebus instabunt tempora
periculosa, ut *II Thymothei III quasi per totum*. Ideo restat vigilare
C 101v et diligenter querere, quod innuit / verbum thematis, cum dicebatur
» querite primum regnum Dei et iusticiam eius, sicut tunc, sic et nunc
vestris dileccionibus propositum. 40

01 tradidit eos in desideria: credidit eos in desidia M — 05 supernaturalem: natu-
ralem M — actigerunt: actingerunt UM — 06 sapientibus: sapientum CM —
fuerunt: fuerant U — 14 et Salvator... parvulis om. U — 15 Pater, Domine: Pater et
Domine C — 19 interius: exterius U — 22 Deus est, qui: Deus est, quoniam
M — 26 etc. om. U — 27 non indigeat: non indiget M — 29 prosa XI: prosa IX
M — 30 quo: qui M — 31 sive maximis, sive minimis: sive in maximis, sive in
minimis U — 34 ipsum: om. M — 37 Thymothei: ad Thimotheum C

Et dicit *Bernhardus in epistola de caritate*: » Sola⁷⁰ caritas est, que
in adversis non deficit, quia paciens est, que iniurias non inpendit, quia
benigna est, quam felicitas aliena non turbat, quia non emulatur, quam
05 consciencia mala non pungit, quia non agit perperam, que in honore
non extollitur, quia non inflatur, que in abieccione non confunditur,
quia non est ambiciosa, quam cupiditas non cohartat, quia non querit
que sua sunt, quam contumelie non provocat, quia non irritatur, quam
sinistre suspiciones non fedant, quia non cogitat malum, quam aliena
10 mala non letificant, quia non gaudet super iniquitate, quam errores
non excecant, quia congaudet veritati, quam persecuciones non frangunt,
quia omnia sustinet, quam mortis separacio non intercidit, quia nunquam
excidet. « *Hec ille*.

Ut igitur sermonem meum nuper inceptum terminare valeam vosque
15 audire dicta caritate suffragante, recursum habere nos oportet / ad 103r^b
fontem caritatis, sine quo non possumus cogitare aliquid ex nobis quasi
ex nobis, nec aliquid intelligere, ut *Proverbiorum II* » Dominus⁷¹ dat
sapienciam « et intelligenciam, nec aliquid boni dicere / *I Corinthiorum XII* C 102r
» nemo⁷² potest dicere Dominus Iesus nisi in Spiritu sancto, et *Mathei X*
20 » non⁷³ enim vos estis, qui loquimini, nec aliquid facere *Iohannis XV*
» sine⁷⁴ me nichil potestis facere «.

Rogemus ergo dominum nostrum Cristum Iesum, quatenus peccatorum
nostrorum maculas emundet, et me, licet pusillum, cum fiducia, humilitate
et caritate ad loquendum, et vos ad audiendum et concipiendum per
25 gratiam Spiritus sancti septiformem illustret. Ut et hec consequi me-
reamur, dicamus caste, pie et perseveranter » Pater noster «.

Sicut habetur ex dictis *Phylosophi primo Ethycorum c. XV*⁷⁵, si quid
ex hiis, que hic agantur, ad eos, qui hic defecerunt, hoc est qui mortui
sunt, redundat, sive bonum sive malum, erit quidem fragile et parum
30 sive parvum vel simpliciter nichil quantum ad ipsos. Si autem hoc ita est,
non erit tantum tale, ut faciat felices eos, qui non sunt, neque hiis, qui
sunt, auferat beatitudinem; parva enim accidencia non faciunt immuta-
cionem vite. Si ergo ex hiis, que aguntur, / parvum aliquid redundat M 113v
ad mortuos, sequitur, quod ex hoc eorum condicio circa felicitatem non
35 immutetur. Et concludit / suam sentenciam dicens, quod bona amicorum, 103v^a
que agunt vel eis accidunt, conferre videntur aliquid mortuis et similiter
infortunia in eos redundare, tamen subtili modo et tanta quantitate,
ut neque felices / faciant non felices neque non felices faciant felices, C 102v
neque mutant eos secundum aliquid talium, puta secundum sapienciam
40 et virtutem vel aliquid huius. *Hec ibi per totum*. Et quia secundum
eundem⁷⁶, si verum loquitur, ut presuppono, ista suffragia mortuorum,

01 3° thema C in textu et in margine: om. U M cf. p. 29 — 02 Et dicit: Et om. U —
11 congaudet: gaudet M — 20 Iohannis... facere om. U — 22 Cristum Iesum:
Iesum Cristum M — 23 emundet: emendet M — 26 Pater noster: Pater noster, qui
es in celis M — 27 si quid: si aliquid CM — 28 agantur: aguntur CM — 29 re-
dundat: reducant M — 32 auferat em.: auferant UC: afferant M — 36 que agunt:
que aguntur U — videntur: videtur U: videretur M — 40 Hec ibi: vel ibi U — 41 ut
presuppono: hoc presuppono M

an adiuvant eos vel ne, fundatur in fragili opinione hominum. Et dicit
glossa ibidem.⁷⁷ Nichil est fragilius eo, quod in sola opinione hominum
consistit. Et in verbo videtur, quod verbum proprie magis est opinativum
et dubitativum quam assertivum. Ideo dicit verbum thematis nostri
»querite«, sepius dileccionibus vestris propositum.

05

4^m thema

Dionisius De ecclesiastica ierarchia c. III inquit: »Prius⁷⁸ oportet
divina in se recipere, quam aliis distribuere.« Idcirco dico, quod qui
presumunt docere divina adhuc inmundi, a docendi officio sunt extranei.
Sicut enim solares radii pruinas et propinquiores materias capaciores
lucis clarius illustrant et per illas ad inferiores lumina deferuntur, sic
officium docendi divina non presumant, nisi qui habitum divine virtutis
et sciencie obtinent tanquam ex divina inspiracione ad hoc officium.
103v^b assump/ti, ut de sua habundancia valeant aliis distribuere. Et quia
habundancia graciaram in nobis habundat de plenitudine Iesu Cristi, 15
quia »de⁷⁹ plenitudine eius omnes accepimus graciaram pro gracia«
Iohannis I, qui semper paratus est bene facere, licet »hominum⁸⁰ malicia
C 103r prohibetur«, ut XVI q. I Decime, »qui⁸¹ fons vivus, / cui non communicat
alienus«, De pen. di. I § Item ayt.

Meam igitur recongnoscens insufficienciam, recurro ad eum, qui 20
fecit surdos audire et mutos loqui, et omnia bene fecit, dicens cum Boecio:

»O Deus⁸² cunctipotens, genitus Deus, alitus alme,
auxilii vena, via vera sicque sophya!
Tu michi dux, michi lux, mea virtus sis, quoque salus,
presens sis operi, sine te nichil est vere veri.«

25

Ipsum igitur adoremus cordialiter dicendo »Pater noster«.

Dicit Anshelmus: »Liquesce⁸³ anima mea igne contricionis.« »Res-
pice⁸⁴ in faciem Cristi tui« et vide corpore flagellatum, lancea transfixum,
caput vepribus punctum, manibus pedibusque revolve, revolve a capite
usque ad pedes, a latere usque ad latus, et non vides nisi dolorem et
undique cruorem, ut inpleatur illud Ysaie I: »A⁸⁵ planta pedis usque
ad verticem non est in eo inventa sanitas.« Unde Ieronimus: »Omnis⁸⁶
104r^a creatura compatitur Creatori suo: sol obscuratur, terra movetur, / petre
M 113v scinduntur. Solus homo non compatitur, / pro quo Cristus paciebatur.«
Et quia sic empti estis precio magno, portate et glorificate Deum in 35

01 vel ne: vel om. U — 03 in verbo om. U — videtur em.: videntur UCM — 06
4^m thema C in margine: linea marginalis in U: om. M; cf. p. 29 — 07 Prius oportet
om. U — 08 Idcirco: Quodecirco U — 10 Sicut enim om. U — 12 habitum: habitu
U — 16 pro gracia: per gracia M — 17 qui: quoniam M — 19 De pen.: ut De
pen. C — 20 recongnoscens: cognoscens U — 21 surdos... loqui et om. U — 22—26
versus in UC designantur — 22 genitus: gemitus M — 23 sicque: sitque U — 24
michi dux om. M — 27 igne contricionis: contricionis igne U: igne compassionis
MPL — 29 vepribus punctum: punctum vepribus C; punctum in C om., postea
tamen additum: vepribus unctum M — revolve, revolve: revolve, revolve M —
32 inventa om. U

01 cordibus vestris et »querite primum regnum Dei et iusticiam eius«,
que fuerunt verba thematis nostri. /

C 103v

Quintum thema

Quia dicitur Exodi XVII⁸⁷: Cumque manus elevaret ad Dominum
05 Deum, ut oraret, Moyses, vincebat Israel; quia Dominum invocaverunt,
cum preliarentur, filii Israel, exaudivit eos, eoquod credidissent, et
traditi sunt in manus eorum inimici, I Paralippomenon V.⁸⁸ Iozephat
eciam timore perterritus totus contulit se ad rogandum Dominum,
2^a Paralippomenon XX⁸⁹. Et Moyses non in ferro pugnando, sed precibus
10 sanctis orando Amelech deiecit, Iudith IIII⁹⁰. Et Ieremie XXXIII
dicit Dominus: »Clama⁹¹ ad me et exaudiam te, et annuntiabo tibi
grandia et firma que nescis.« »Clamatus⁹² igitur in celum et miserebitur
nostri Deus« noster I Machabeorum IIII dicendoque »Pater noster«.

6^m thema

15 Deus universorum principum, »eternus,⁹³ inmensus, inconprehensi-
bilis et ineffabilis«, ut Extra De Summa Trinitate, Firmiter, qui et
scienciarum Dominus est, primi Regum II,⁹⁴ »a⁹⁵ quo cuncta bona
procedunt«, Extra De decimis, Tua nobis, qui eciam »neminem⁹⁶ vult
perire«, Extra De baptismo, Maiores, »quia⁹⁷ venit Cristus in hunc
20 mundum peccatores salvos facere«, I Thymothei I, »in⁹⁸ quo tenebre
non sunt ulle«, / I Iohannis I, cuius opera, que fecit, perseverant in 104r^b
eternum, Proverbiorum XVII⁹⁹. Qui Pater omnium et Creator de se
dicit Iohannis XIII: »Ego¹⁰⁰ sum via, veritas et vita.« Sine ipsius
eius adiutorio, qui universalis opifex est, nichil facere queo, qui sum
25 in peccatis natus, totus in eis conversatus, ita ut ad eum ire tanquam
filius / ad patrem valde erubesco. Sciens tamen, quia vocat et clamat C 104r
»venite¹⁰¹ ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam
vos« Mathei XI, et »pulsat,¹⁰² stans ad ostium« cordis, Apocalipsis III,
ideo confidens de eius gracia, que dat non solum malum vitare sed et
30 bonum facere, De cons. di. IIII Placuit¹⁰³, ad te igitur, Dominum meum,
tanquam ad largitorem copiosissimum affectanter cor erigo et in vocem
exclamacionis prorumpo, dicens cum prophetis: »Excita¹⁰⁴«, Domine,
»potenciam¹⁰⁴ tuam«, Creator optime, et veni tue creature, que de se
summe fragilis est, infundendo guttam parvulam de ore tue sciencie.
35 Consurge, consurge, induere fortitudine tua, Conditor inclite, | et perfla
animam tue rei condite. | Veni, Domine, et noli tardare, | me in hoc
tempore continuo salvare! | Utinam celos dirumpes | et ad liberandum
me de ipsius ignorancie vinculis atque peccatorum descenderes! | Scio

01 Dei om. M — 02 verba thematis nostri: verba prius proposita M: verba etc. C — 03
Quintum thema in C bis, in textu in extenso et in margine per numerale: in U M
deest; cf. p. 29 — 06 credidissent: tradidissent U — 08 Dominum om. M — 14 6^m
thema C in margine: in U M deest; cf. p. 29 — 20 Thymothei: ad Thimotheum
C — 27 onerati: honerati M — 28 ostium: hostium CM — 31 cor erigo: corrigo
M — 34 guttam: guttulam M — 37 continuo: continue M

104v* enim, quia tu redemptor meus es, / propter quod tange labia mea et dic 01
michi » volo, mundare«. Veni, Domine, visitare me in pace, et dic illi
sancto Spiritui tuo, ut me adiuvet conplere hoc inceptum ita, quod
M 114r omnibus nobis utile fiat. / Fratres itaque mei carissimi, sciens, quod
impossibile est preces multorum non exaudiri, unde omnes vos rogitō
amicabiliter, ut una mecum dicatis » Pater noster«. 05

7^m thema

Testante¹⁰⁵ beato Ieronimo super Iohalem » oris¹⁰⁶ apercio est in Dei,
C 104v non hominis potestate«, ut dicitur *I Regum II* / » nolite¹⁰⁷ multiplicare
loqui sublimia gloriantes, quia Deus scienciarum est dominus«, et 10
Ieremie IX ad finem dicit Dominus » non¹⁰⁸ gloriatur sapiens in sapientia
sua«, et *I Corinthiorum IIII* » quid¹⁰⁹ habes, quod non accepisti? si
autem accepisti, quid gloriaris?«, et *Gallatheorum V ad finem* » ne¹¹⁰
efficiamur inanis glorie cupidi«, *Ephesiorum II* » ne¹¹¹ quis gloriatur ex
operibus«, *I Thessalonicensium II* » non¹¹² querentes ab hominibus
gloriam«, *Iohannis VIII* » ego¹¹³ gloriam meam non quero«, » michi¹¹⁴
igitur absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi«, *Gallathe-
orum VI*, qui de ipsius melliflua largitate et larga benignitate dat
omnibus affluenter et non inproperat, *I q. I Quam pio*¹¹⁵, quique ergo
os aperiri iubet et se illud asserit inpleturum, *Psalmo XXX*¹¹⁶, in quo
104 v* secundum Ambrosium est » omnis¹¹⁷ racio superne / sciencie et terrene,
quia est eorum caput et auctor«, *XXVII di. Hinc eciam*, et ubi ipse
deest, qui est fundamentum et lapis angularis, ibi nullius boni operis
edificium superedificari potest, ut dicit *Gregorius I q. I Cum Paulus*¹¹⁸.
Ad idem *De cons. di. IIII c. ultimo*¹¹⁹. 25

Sperans igitur de eo, ut qui prius dedit principium, idem tribuat
et finem, qui non novit quippiam imperfectum, *Extra De baptismo,
Mayores*¹²⁰, » qui¹²¹ eciam res penitus desperatas donare et consumare
sue virtutis magnitudine potest«, ut *Cod. De veteri iure enucliando lege
I circa principium*; ut hec nobis prestare dignetur, ipsum oremus dicendo 30
» Pater noster«.

C 105r

Octavum thema /

Dicit Salvator *Mathei XI*: » Confiteor¹²² tibi, Pater, Domine celi
et terre, quoniam abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reve-

02 et dic bis U — 05 exaudiri: exaudire M — 06 una mecum om. U — 07 7^m thema
in C in margine: linea marginalis in U: in M deest; cf. p. 29 — 08 Iohalem: Iohelē
U — Dei: die M — 11 non: nunc M — 14 officiamur: efficiantur U — inanis:
infinis M — 18 melliflua... benignitate: melliflua larga benignitate U — 19 ergo
om. CM — 20 aperiri: apperire M — illud: id U — 22 ubi: ibi M — 23
nullius: ullius M — 28 res penitus desperatas: res penitus dispatas U: res
positas dissperatas M: res penitus desperatas CIC — donare et consumare:
et om. U — 29 sue: de M — 30 nobis prestare: prestare nobis M — ipsum om. M —
31 Pater noster: Pater noster, qui es M — 32 Octavum thema in C bis, in textu in
extenso et in margine per numerale: in UM deest; cf. p. 29 — 33 Dicit: Et dicit
M — Pater, Domine: Domine, Pater M — 34 quoniam abscondisti: qui abscondisti
U: quia abscondisti: Vulg.

01 lasti ea parvulis«, hoc est: tu abscondisti dulcedinem celestis glorie
timentibus te, ut illam habeant, *Psalmo*: » Quam¹²³ magna multitudo
dulcedinis tue, Domine, quam abscondisti timentibus te«. Item abscon-
disti faciem tuam desiderabilem dampnatis et demonibus, ne illam
05 videant, *Ysaie LXIII*: » Abscondisti¹²⁴ faciem tuam a nobis et allisisti
nos in manu iniquitatis nostre«. Item abscondisti sacramenta celestia / 105r*
mundi sapientibus, ne intelligant. Hec enim revelantur dignis hominibus
et absconduntur indignis et peccatoribus, *Thobie XII*: » Sacramentum¹²⁵
regis abscondere« (scilicet indignis) » bonum est. Opera autem Dei
10 revelare« (scilicet dignis) » honorificum est«. Et hec sapientibus sapientia
mundi et prudentibus prudentia carnis vel dyaboli non revelantur,
quia sapientia mundi est aput Deum stulticia, *I Corinthiorum III*
» sapientia¹²⁶ huius mundi stulticia est aput Deum«, item prudentia
carnis mortifera, *Romanorum VIII* » prudentia¹²⁷ carnis mors est«,
15 item Deo / inimica, ut ibidem » sapientia¹²⁸ carnis inimica est Deo«, M 114v
et sapientia dyaboli vana et deceptorica, *Iacobi IIII* » non¹²⁹ est hec
sapientia desursum descendens, sed terrena« (quoad sapientiam mundi),
» animalis« (quoad prudentiam carnis), » dyabolica« (quoad sapientiam
dyaboli). Terrena consistit in appetitu diviciarum, animalis in appetitu
20 et usu deliciarum, dyabolica in appetitu honorum. Talibus autem
Dominus occultat sua secreta, ne panis filiorum / mittatur canibus, C 105v
Mathei XV » non¹³⁰ est bonum sumere panem filiorum« etc., et ne sancta
ante porcos mittantur, *Mathei VII* » nolite¹³¹ sanctum dare canibus
neque mittatis margaritas ante porcos«. Unde dicitur *Apokalypsi XI*:
25 » Dabo¹³² duobus testibus/meis« ambulantis » in saccis«, et propheta- 105r*
bunt, et *Danielis*: » Inpii¹³³ inpie agent. Porro docti intelligent« (hoc¹³⁴
est devoti et exercentes se in mandatis Dei), » neque intelligent omnes
impii«. Sed parvulis, id est humilibus, hoc est:

primo mundum contempnentibus, ut in *Psalmo* » vox¹³⁵ Domini
30 preparantis cervos, et revelabit condensa«. Cervi pertranseunt lucosa
et significant contempnentes terrena, quibus Deus revelat condensa,
id est occulta et secreta misteria. 2° devote obedientibus, *Mathei XVI*:
» Beatus¹³⁶ es, Symon bar Iona, quia caro et sangwis« etc. Symon
» obediens« interpretatur. 3° carnem macerantibus, *Danielis II*: » Reve-
35 latum¹³⁷ est Danieli misterium«, scilicet post ieiunium et magnam
abstinentiam. Ut igitur nobis revelare dignetur misteria sua, petamus
eum humiliter dicendo » Pater noster«.

Et dicitur *Sapientie XIII*: » Vani¹³⁸ sunt omnes homines, in quibus
non subest sciencia Dei.« » Vanum¹³⁹ autem dicitur illud, quod non
40 attingit finem debitum, sicut medicina dicitur vana que non inducit
sanitatem ad quam est ordinata. Omnes autem homines, in quantum
facti sunt ad ymaginem Dei, ad beatitudinem supernaturalem finaliter

01, tu abscondisti: tu dedisti U — 05 videant: videam U — 10 scilicet dignis:
scilicet om. U — 11 et prudentibus: vel prudentibus U — 13 stulticia est: est stul-
ticia U — 16 et sapientia: et om. U — hec: hoc M: U om.: ista Vulg. — 20 et
usu... in appetitu om. U — deliciarum: delicias M — honorum: bonorum M — 22
panem filiorum etc.: panem etc. UC — 25 testibus: custodibus M — 26 agent: agunt
M — 29 ut in *Psalmo om. U* — vox: vos M — 31 contempnentes: contempnantes
M — 37 eum: enim M — Pater noster: Pater noster etc. C — 38 Et om, U — 39
non subest: non est U — 42 facti om. U

sunt ordinati, ad quam non possunt perungere sine sciencia, que est 01
illius beatitudinis ostensiva. Ad finem enim totaliter incognitum nullus
105v^a potest dirigere actus / suos, propter quod merito dicuntur homines
C 106r vani, / carentes Dei sciencia« et precipue ewangelica, ad regnum Dei
inducens, quod innuit verbum thematis sepius resumptum, cum dicebatur 05
»querite primum regnum Dei et iusticiam eius«, scriptum ubi supra.

Ostensa inconposibilitate serviencium *ibi* »nemo¹⁴⁰ potest duobus
dominis servire«, interdicta noxia sollicitudine temporalium *ibi* »ideo¹⁴¹
dico vobis, ne solliciti sitis anime vestre« etc., proposita congrua opera-
10 cione irrationabilium *ibi* »respicite¹⁴² volatilia celi«, promissa nichilo-
minus superna provisione victualium *ibi* »quanto¹⁴³ magis vos plures
estis illis«, hic in verbo thematis nostri concludit tria per modum conclu-
sionis Christus: excitat indevote viventes ad fervide peroptandum sive
M 115r querendum *ibi* »querite«, regulat prepostere agendum ad debite / ordi-
nandum *ibi* »primum regnum Dei,« stimulat indigne presumentes 15
ad strenue operandum *ibi* »et iusticiam eius«.

Primo dico: Cristus excitat indevote viventes ad fervide peroptandum.
Circa quod notandum, quod in debito modo querendi oportet attendere
temporis oportunitatem, ut queras quando potes invenire, loci ameni-
tataem, ut queras ubi potest inveniri, modi congruitatem, ut queras 20
105v^b quomodo potest inveniri, finis utilitatem, ut queras cuius utilitatis/sit
inveniri.

Primo dico, quod in debito modo querendi oportet adtendere temporis
C 106v oportunitatem, ut queras quando potes / invenire. Unde dicitur *Ysaie LV*
»querite¹⁴⁴ Dominum, dum inveniri potest, invocate eum, dum prope
est. Derelinquat inpius viam suam et vir iniquus cogitationes suas et
revertatur ad Dominum, et miserebitur eius, et ad Deum nostrum,
quoniam multus est ad ignoscendum«. Unde *Iohannis Appokalipsis X*:
»Angelum,¹⁴⁵ quem vidit stantem supra mare et supra terram, vidit
25 levare manus suas ad celum. Et iuravit per viventem in secula seculorum,
quia tempus amplius non erit.« Unde *Apostolus*: »Ecce¹⁴⁶ nunc tempus
acceptabile, ecce nunc dies salutis.« Et *idem Romanorum VIII* inquit:
»Nichil¹⁴⁷ ergo nunc dampnacionis causa hiis, qui sunt in Christo Iesu,
qui non secundum carnem ambulant.« *Dicit Lira*:¹⁴⁸ »Id est non operantur
35 secundum carnem, sed magis secundum spiritum. Nullus enim dampnatur
nisi pro peccato originali, actuali vel mortali vel pro pena per Adam
incurta. Per quem modum sancti patres descendebant ad limbum,
quamvis essent mundati et liberati ab originali peccato et actuali.«

Fides autem Cristi liberat ab originali et actuali et eciam a pena
106r^a incurta pro peccato Ade, in quantum in baptismo, / qui est sacramentum 40

07 serviencium om. U — 08 sollicitudine: sollicitudinem M — temporalium...
vestre om. M — 09 sitis om. U — 10 irrationabilium: irracionalium CM — 11 provi-
sione: promissione U; visione M — 12 in verbo thematis nostri; in thematis
verbo nostri U — 20 ubi potest inveniri: ubi potes invenire U — modi... inveniri
om. U — 24 quando potes invenire: quando potest inveniri U — 26 Derelinquat:
Relinquat U — 28 Iohannis om. U — 36 originali, actuali vel mortali *suppl. sec.*
textum Lyrae: originali vel mortali UCM

01 fidei, communicatur totaliter virtus passionis Cristi, que abstulit inpedi-
mentum nature. *Ideo sequitur ibidem*: »Lex¹⁴⁹ autem spiritus vite in
Cristo Iesu liberavit me a lege peccati et mortis.« *Dicit Lira*: »Quia¹⁵⁰
tollit omnem penam debitam, propter quod sancti nunc morientes
05 statim evolant ad gloriam.« *Hec Lira ibidem. Unde Augustinus De fide*
ad Petrum inquit: »Ille¹⁵¹ autem iudex novit, quantam unicuique
donaturus sit gloriam, qui in hac vita / per misericordiam gratis iustifi- C 107r
cando prevenit, quos illic per iusticiam glorificare disponit. Tempus
vero acquirendi vitam eternam in ista tantum vita Deus hominibus
10 dedit, ubi voluit esse penitenciam fructuosam. Ideo autem hic penitencia
fructuosa est, quia potest hic homo deposita malicia bene vivere et
mutata voluntate merita simul operaque mutare et in timore Dei ea
gerere, que placeant Deo. Quod qui in hac vita non fecerit, habe-
bit quidem penitenciam in futuro seculo de malis suis, sed indulgen-
15 ciam in conspectu Dei non inveniet, quia etsi erit *ibi* stimulus penitu-
dinis, nulla *ibi* erit correpcio voluntatis.« *Hec ille*.

Ad hoc facit, quod scribitur *Gallatheorum VI* et legitur in *epistola*
hodierna sic: / »Opus¹⁵² suum/probet unusquisque, et sic in semetipso M 116v
tantum gloriam habebit, et non in altero. Unusquisque enim onus suum 106r^b
20 portabit.« Et *sequitur*: »Nolite¹⁵³ errare, Deus non irridetur. Que enim
seminaverit homo, hec et metet. Quoniam qui seminat in carne sua,
de carne metet et corrupcionem, qui autem seminat in spiritu, de spiritu
metet vitam eternam. Bonum ergo facientes non deficiamus, tempore
enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus, operemur
25 bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.« Et sic secundum
eundem *secunda Corinthiorum IX*: »Qui¹⁵⁴ parce seminat, parce et
metet. Et qui seminat in benediccionibus, de benediccionibus et metet«
etc.

Discrecio autem / seminantis in hoc notatur, quod proicit semen ante C 107v
30 se et non retro. Sic debet quilibet bene facere dum vivit ante mortem
suam, et non se committere pueris suis, uxori, amicis, sive avaris, luxu-
riosis, inmundis et symoniacis sacerdotibus fictisque religiosis, quia
per illum modum multi seipsos negligunt et dampnant animas suas
in eternum. Credis tu miser, quod uxor tua vel pueri vel amici tui sive
35 sacerdotes supradicti plus diligant animam tuam quam tu ipse? Quidquid
enim homo per seipsum ponit in cistam suam, hoc sciet se habere. Sed si
alteri, maxime illi, qui sibi ipsi infidelis est, committat, dubium est.
Ideo in *Appokalipsi*: »Dicit¹⁵⁵ Spiritus / ammodo, ut requiescant 106v^a
a laboribus suis. Opera enim illorum secuntur illos.« Ideo dicitur

01 Cristi om. U — 04 nunc morientes: ut morientes U — 05 ibidem om. U — 07 do-
naturus: donatus U — iustificando: iustificanda M — 08 illic: illico M — 10 ubi
voluit: ubi om. U: in C om., postea tamen additum — voluit: voluitque C — 11 fruc-
tuosa est: est om. U — 12 simul operaque: simulque opera M — 13 placeant:
placent U — Deo om. U — 17 facit: sciendum M — Gallatheorum: ad Gallatas
M — 18 Opus suum probet: Opus suum probat U: Onus suum portabit M — 19
onus: opus U — 20 Deus non: Deus enim U — 21 Quoniam... metet et om.
U — 23 Bonum ergo: Ergo bonum M; bonum in M om., postea tamen addi-
tum — 26 parce et metet. Et qui seminat om. U — 30 Sic om. U — 31 suam
om. M — 32 fictisque: victisque U — 34 tui om. U — 35 supradicti om. M —
diligant: diligunt U — Quidquid: Quicquid CM — 37 committat: committit U

Judith VIII: »Memores¹⁵⁶ esse debent, quomodo Abraham pater 01
noster temptatus est, et per multas tribulaciones probatus Dei amicus
effectus est. Sic Ysaac, sic Iacob, sic Moyses et omnes, qui placuerunt
Deo, per multas tribulaciones transierunt fideles.« Ideo dicit *Ieronimus*
in epistola: »Quis¹⁵⁷ sanctorum sine certamine coronatus est? Solus in 05
deliciis Salomon fuit et forsitan ideo corrui. « Et *Actorum XIII dicitur*:
»Per¹⁵⁸ multas tribulaciones regnum celorum nos intrare oportet«,
quia »oportebat¹⁵⁹ Cristum pati et sic intrare in gloriam suam« *Luce*
ultimo.|

C 108r De inefficaci autem suffragio huiusmodi sacerdotum dicitur *XLVIII* 10
di. § Ecce, dicitur: »Cum¹⁶⁰ is, qui displicet, ad intercedendum mittitur,
irati animus ad deteriora provocatur.« Item *Gregorius in Pastoralibus*:
»Si¹⁶¹ homo aput hominem de quo minime presumit fieri intercessor
erubescit, qua mente aput Dominum intercessionis locum pro populo
arripit, qui familiare se eius gracie esse pro vite merito nescit, aut 15
a Deo quomodo veniam postulet, qui utrum sibi sit placatus ignorat?«
Ideo *secundum eundem* »causa¹⁶² ruine populi sunt sacerdotes mali«
106v^b et maxime avari, usurarii, fornicatores, symoni/aci ceterique criminosi,
quia secundum quod dicitur *I q. ultima c. ultimo* »patet¹⁶³ symoniacos
M 116r veluti primos et precipuos hereticos ab omnibus fidelibus respuendos« / 20
esse, et sequitur: »Omnia¹⁶⁴ enim crimina ad comparacionem symoniace
heresis quasi pro nichilo computantur.« Et ideo *XXIII q. ultima c.*
ultimo ubi multe numerantur secte hereticorum symoniaci primum
obtinent locum, dicitur: »Symoniaci¹⁶⁵ a Symone dicti magice discipline
perito«, de quo vide *Actuum VIII ante medium*.¹⁶⁶

Unde *I q. I Eos dicitur*: »Tollerabilior¹⁶⁷ est Macedonii et eorum, qui 25
circa ipsum sunt sancti Spiritus inpugnatorum inopia heresis. Illi enim
creaturam et servum Dei Patris et Filii Spiritum sanctum delirando
fatentur, isti vero eundem Spiritum sanctum efficiunt suum servum.«
Et sequitur: »Hii,¹⁶⁸ qui hac iniqua accione operantur, detrahunt Spiritui 30
sancto, equaliter peccantes / hiis, qui blasphemaverunt, dicentes Cristum
in Belzeub eicere demonia, atque, ut verius dicamus, Iude comparantur
proditori, qui Iudeis, Dei occisoribus, Cristum vendidit.« *Hec ibi*.

Sic pertinaciter asserens exercere usuras non esse peccatum hereticus
est, ut *De usuris c. unico in Clem. § ultimo, ubi dicitur*: »Sane¹⁶⁹, si quis 35
107r^a in illum errorem inciderit, ut per/tinaciter affirmare presumat exercere
usuras non esse peccatum, decernimus eum velut hereticum puniendum.«
Sed XIII q. III c. ultimo dicitur: »Usura¹⁷⁰ est ubi amplius requiritur
quam quod datur. Verbi gracia si solidos decem dederis et amplius

02 Dei amicus: amicus Dei U — 03 est om. U — 06 Et Actorum: Et om. U — 10
XLVIII di.: XLVIII di. M — 12 irati... provocatur: irati ad deteriora provocan-
tur M — deteriora: tetiora U — 15 se eius: sic eius M — 16 quomodo: quo
U — 17 sacerdotes mali..., et maxime: sacerdotes mali. Pestis avaricie durumque
nephas symonie regnat in ecclesia liberiori via etc., et maxime M: sacerdotes
mali etc. C — 18 ceterique: cecique M — 20 omnibus: hominibus M — 23
numerantur: mirantur M — 24 dicitur: cum dicitur C — discipline: disciplina
U — 27 inopia: ipsa M — 30 Et sequitur om. U — hac iniqua accione: in hac
iniqua accione U: hanc iniquam accionem Fr. — 31 hiis om. U — 32 atque:
adque U — 33 qui: quia M — Iudeis: Iudis C — 35 in Clem.: in talem U — 36
ut om. U — presumat om. U — 38 Usura bis U — 39 et... dederis om. U

01 quesieris, vel dederis frumenti modium unum et supra aliquid exigeris.«
Ideo dicit Salvator *Luce VI*: »Etsi¹⁷¹ mutuum dederitis hiis, a quibus
speratis recipere, que gracia est vobis? Nam et peccatores peccatoribus
fenerantur, ut recipiant equalia. Verumtamen diligite inimicos vestros 05
et benefacite et mutuum date, nichil inde sperantes, et erit merces
vestra multa, et eritis filii Altissimi, quia ipse benignus est super ingratos
et malos. Estote ergo misericordes« etc. Quod tamen multi eciam sacer-
dotes, canonici, monachi sive layci non advertentes presumere affirmare
non esse usuram de decem sumere unum annuatim, sed ad excusandas
10 excusaciones in peccatis alia nomina inponunt, dicentes illud fore
emolumentum ipsorum sive dampni utilitatem aut lucrum medium.
Et sic de aliis, cum tamen dicat *Ambrosius XIII q. III Plerique*: | C 109r
»Audiant¹⁷², quod lex dicat: Neque, inquit, usuram escarum accipies
neque omnium rerum. Esca / usura est, et vestis usura est, et 107r^b
15 quodcunque sorti accidit, usura est. Et quod velis ei nomen inponas,
usura est. Bona enim denominacio malum non excusat.«

Alii autem, maxime clerici, monachi ceterique collegiati dicunt, quod
non recipiunt nomine ipsorum, sed nomine ecclesiarum sive beneficiorum
aut universitatum, et hoc dicunt licere per *c. I Extra De usuris*.¹⁷³
20 Contra quos dicitur *XLVI di. c. ultimo*: »Sicut¹⁷⁴ non suo, ita nec alieno
nomine aliquis clericorum exercere fenus attemptet;« indecens enim
est »crimen suum commodis alienis inpendere et exercere«, ut *ibi*. Quod
enim quis non potest facere suo nomine, nec eciam alieno potest, / ut M 116v
25 »a quibus¹⁷⁵ Domini sacramenta tractanda sunt, neque per se inferant
membrorum truncaciones quibuslibet personis neque inferendas pre-
cipiant.«

Contra quod periculose se deceperunt et decipiunt moderni ypocrite,
qui tradiderunt et tradunt et adhuc traderent homines curie seculari
30 ad occidendum. Ad hoc *canon Augustini Periculose, De pen. di. I, ubi*
dicitur: »Periculose¹⁷⁶ se decipiunt, qui existimant eos tantum homicidas
esse, qui manibus hominem / occidunt, et non potius eos, per quorum 107r^a
consilium et fraudem et exhortacionem homines extingwuntur. Nam
Iudei Dominum nequaquam propriis manibus interfecerunt, sicut
35 scriptum est 'nobis non licet interficere quenquam', sed tamen illis
Domini mors imputatur, / quia ipsi eum lingua interfecerunt dicentes C 109v
'crucifige eum'. Unde unus ewangelista dicit Dominum crucifixum hora
tercia (Marci XV¹⁷⁷, Iohannis XIX¹⁷⁸), alius 6ta, quia Iudei crucifixerunt
eum hora terciā ligwa, milites hora sexta manibus. Qui ergo hominem
40 tradidit, ille infertefecit eum Domino dicente 'mayus peccatum habet,
qui tradidit me tibi'. Unde psalmista: 'Filiis hominum, dentes eorum

02 Ideo: Item U — 04 fenerantur: venerantur M — 06 ingratos: gentes U — 11
utilitatem: utilitate M — 12 tamen om. U — q. III: q. IIII M — 13 Audiant:
Audiat M — accipies: accipias M: -as in -es corr. in C — 14 est, et vestis usura
est om. U — 20 ita: et ita U — 21 indecens enim est: videntes quoniam est
M — 24 concilium: consilium M — 26 precipiant: precipiant etc. M — 28 Contra
quod: Omen quod U — 29 traderent: traderetur M — homines: hodie U — 30
Ad hoc: Hoc U — 33 homines om. M — 37 crucifige bis M — 38 Marci... XIX
add. M — 41 dentes: dicentes U